

Ба49 670

Б Ж-94

УЛАДЗІМЕР ЖЫЛКА

З ПАЛЁЎ
ЗАХОДНЯЙ
БЕЛАРУСІ
ВЕРШЫ

БЕЛАРУСКАЕ ДЗЯРЖАЎНАЕ ВYДАВЕЦТВА

БА 49670

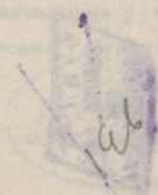
Бел. адзел
1994 г.

УЛАДЗІМЕР ЖЫЛКА

З П А Л Ё Ў
ЗАХОДНЯЙ БЕЛАРУСІ

В Е Р Ш Ы

Handwritten number '88-28888' in blue ink.

БЕЛАРУСКАЕ ДЗЯРЖАЎНАЕ ВЫДАВЕЦТВА
М Е Н С К—1927

К

7. 1981

ЗАХОДНИЙ БЕЛАРУСІ
Э П А Л Ё У

Надрукавана ў 2-й друкарні
БДВ. У ліку 3000 экз.
Галоўлітбел № 25356.
Зак. № 410-г.

25. 0 4. 2009

Інстытут Літаратуры
ЦНІК СССР
ім. М. Горькаго

3002

36-38822

АД ВЫДАВЕЦТВА

Лічым патрэбным даць да гэтага зборніку невялічкую ўвагу з гэтай прычыны, што ў чытачоў часамі можа вынікнуць пытаньне адносна тэматыкі зборніку.

Творы, зьмешчаныя ў гэтым зборніку, напісаны аўтарам жывучы за межамі Савецкай краіны, у Заходняй Беларусі, якая знаходзіцца ў няволі пад абсацам польскага пана, а таксама ў буржуавнай Чэхаславацчыне.

LA BIBLIOTHA

Questo catalogo delle opere contenute nella
 biblioteca della Società Anonima di Assicurazioni
 contro Incendio, è stato compilato per ordine
 della Direzione Generale, e contiene un
 elenco di tutte le opere acquistate dalla
 Società, e di quelle donate da privati.
 Le opere sono classificate per materie,
 e per autori, e sono indicate con il
 numero della pagina, e con il numero
 della copia.

1855-56

З-над сонных вод Нёмна, з-пад хвой
Белавежы,
Суседзі, суседкі, вітаю я вас!

ЯНКА КУПАЛА

Всею душой слушайте музыку революции.

Александр Блок

НА ПЕРЕДАНИ

Нужная струна на усходе —
На суде истинного дня;
Где ждёт до завтра пророка —
Передача дурно шипит
Холодом, павлом, рекой
Судом, мучкомаслом, конем
Здесь же упрямый факт пророка
Где же в том раде жоп
У живого, безнужно, ажно
Плавил, прозябший думой
А вера — глупость и гнев
А вера — безнужно, ажно
Где у чужаков безнужно
Зелёной жёлтой сединой
Старо, младше-старше, поном
Упрямство, не да жопе счастой
Зарисовали перья и струны,
Где же, перья, перья, перья,
Перья, перья, перья, перья,
Нужно, перья, перья, перья.

Безъ хановъ казанскія вѣсны немыслимы
— Печать въ 1800

НА ПЯРЭДАДНІ

Ружовая стужка на ўсходзе,
Як сьцяг пераможнага дня;
І марыць аб сьветлым прыходзе
Пярэдадня змрок-цішыня.
Халодныя, сьветлыя росы;
Спакой, нярухомасьць і сон;
Здаюцца траве ўжо пракосы
І косаў сярэбраны звон.
Ў імшарах, балотах, лагчыне
Бялявы, празрысты туман;
А неба — глыбока і сіне,
А неба — бязмежны дыван.
І лес у чаканьні бязмоўным
Зялёнай живою сьцяной
Стаіць, маліцьвеннасьці поўны,
Ўрачыста, як на мшы сьвятой.
Зацьвіркала першая птушка,
І ветрык павеяў сьвяжэй.
Ружова-ядвабная стужка
Палае ярчэй і ярчэй.

1923 г.

ВІХОР

Гасьцём і мараю трывожнаю
Зьяцеў да нас з-пад самых зор,
Краінай любая разложнаю
Імкне, гудзе, шуміць віхор.

І не, ня злы, але, бушуючы,
У шалёным імпаце ўвесь ён,
Ваду вазёр і рэк хвалюючы,
Пусьціў на пушчах песьню з вон.

Грыміць, гудзе ўсё недарэчнае,
Што раз віхор гучней, прудчэй.
Услухайся, паймі адвечнае—
І гімны вырвуцца з грудзей.

Пара, пара дазнацца, зьверыцца
Сваіх магутных сонных сіл.
Адважны хто спыніць намерыцца
Размах жыцця і творчы пыл?..

Дзе йдзем? і дзе капцы канцовыя?
Дзе ходу нашаму мяжа?
У адказ віхор пяе ўсё новае,
І лязіво блішчыць нажа.

1921 г.

М Е Ч

Яго ў зямлі знайшоў маёй разлогай,
Гаручы прадзедаў вузкі загон.
Вясёлым звонам аказаўся ён,
Калі чапіў канцом майго нарага.

Абцёр пабожна йржу часу благога,
І заблішчэў старых стагодзьядзяў сон,
І напіс на клінку, нібы закон,—
„Да рэшты бой!“—зірнуў загадам строга.

І вось няма нясьмеласьці, разваг.
Для сэрца вернага—чужынцам страх:
Радзімы схоў вартуйце, маткі, сёстры!

Я з грамадой іду па шчасьце нам.
Мой меч зіхціць непераможны, востры.
Змагуся сам—так сотням перадам!

1924 г.

Хто мужны, хто сьмелы, хто дужы,
Хто цэлем працяг залатым,
Над тым неўладарныя сышоў,
І лёс неўладарны над тым.

Хто к страху глухі, безразважны,
Хто з воляй каванай, як сталь,
Той хмелем трывогаў адважны,
І шлях яго толькі у даль.

Ёсьць радасьць у ярасьці бою,
У змаганьні скрыжованых сіл —
Спаткаць сваю волю з чужою,
З гарачнасьцю іншай свой пыл.

Ня бледнуць; у час небясьпекі
Стрымаць няслухмяную кроў;
Прад вокам упартым павекі
Ня хінуць ганебна далоў.

І ведаць—у бойцы зацятай
Пагібельнасьць жджэ ваяка,
Ледзь сумніў кранецца шурпата,
Ледзь крыху аслабне рука.

Так досьць наракаць на нядужнасьць,
На горкія долі свае.
О, думнасьць! О, сьмеласьць! О, мужнасьць!
Вам песьні і песьні мае!

1924 г.

Э К С П Р Э С

„Маладняку“ да 3-х угод-
каў яго існавання.

Едуць, едуць паяджане.
Я. Купала

Сёламі, доламі, борам, прасторам,
Стукаты, грукаты, звон.
Збуджаны, знуджаны, змораны горам,
Зможаны змора і сон.

Скогатам, рогатам рэжа паветра.
Супраць карагі, ламы...
Бурнасьцю ветра з панурага нетра
Хто гэта? хто гэта?—Мы!

Ад спанку, з паўстанку мы рушыма ранкам.
Выраю высіцца зык.
Рэха, грымоты, разводзьдзе-заранка,
Наш бліскавіца-цягнік.

Мінуты міма жальба і жалоба,
Жорсткае джала жалю.
Радасьць буялая, радасьць-аздоба
Зяблую зябіць зямлю.

Верыма, верым вясёлаю верай,
Лёсам даверана нам:
Шлях нам—бясконцы, нямераны мерай,
Шлях нам заказаных брам.

Мкнем на пярэсьціг, на высьціг удалей,
Вечнасьці на перарэз...
Ў далі ўсё далей і далей для даляй
Рушыць і крышыць экспрэс.

* * *

Наш лёс, бы кат з рукой забойнай.
Бязьлітасьней рука каго?
Ды ўмее вой адзін спакойна,
Бяз распачы прыняць яго.

І ўмее вой цьвёрдакаменна
Ўстаяць перад навалай злой
І, ўсё губляючы, нязьменна
Данесьці абавязак свой.

Губляць-жа болей немагчыма
І зносіць болей немагла:
Народ, Свабода і Радзіма,—
На ўсё прышла адна чарга.

Найдаражэйшае, сьвятое,—
Ўсё, чым натхнялася душа,
Чужою збэшчына рукою,
Сваволяй скута палаша?

Але пад лобам хмурым гэтым,
У гэтай думнай галаве
Імкненьне да апошняй мэты
Непераможнае жыве.

Непераможнай волі шалам,
Перамагаючым і лёс,
Зьвініць душа з былым запалам,
Зьвініць бяз сумніву і сьлёз:

І покі пруткі ішчэ цягніцы,
І покі ў жылах точыць кроў,—
Ніхто ня ўбачыць голаў ніцы,
Пакорлівых ня ўчуе слоў.

І покі сэрца поўна гневам
І гнеў драпежней крумкача,—
Вітаю бой ваяцкім сьпевам
І звонам вострага мяча.

Калі-ж нараз ад меткай раны
Звалюся, сходзячы крывёй,
І вораг, перамогай п'яны,
Накпіць нягожа нада мной,—

Я і тады здалею гарда
Стрымаць гадзін апошніх золь,
Мая нянавісьць і пагарда
Ня ўдасьць, ня здрадзіць люты боль.

1925 г.

Ляпей жабрачы лёс,
У рукі кій, за плечы торба;
Ляпей страху нябёс,
Бясконцы шлях і леры корба;
Ляпей чужыны золь,
Сьцякаць ад чорнай працы потам;
Ляпей, нязмогшы боль,
Сканаць самотнаму пад плотам;—
Але ня лёс раба
З бязволья ўдаснага й бязьсільля;
Ня гэтая жальба
На skutыя рабамі крыльлі.
Хто волю верна сьніць,
Працяг лятункам аб вялікім.
Таго не спакусіць
Ні ўладай, ні дабром бязьлікім.
І хай прысуд гняце
І нікнуць вербалозы ніца,—
Душы аб пекнаце
Непераможна-думных сьніцца.

1923 г.

З ПОЭМЫ „УЯЎЛЕНЬНЕ“

Прысьвячаецца
Алеопольду Родзевічу.

I

Радасьць мая вялікодная—
Сына, пазнаўшага Маці,
Песьняй прадвесьня лагоднаю
Ўсіх я пачну абдараці.

Знаю, крыніцы гаючыя
Ёсьць на радзімай зямлі.
Далью захоплен бліскучаю,
Выслаў ёй дум караблі.

Брацьці, зраблю вас багатымі,
Зорамі высаджу край.
Сонцам зазьязе над хатамі
Словаў маіх каравай.

Сэрцы пратну зараніцаю
Новых надходзячых дзён;
Выпішу сказ бліскавіцаю,
Выяўлю дзедаўскі сон.

Гэй, гаруны, і бядулі, і сумныя,
Ваш гэта чуецца плач?
Годзе! Бяседа ў нас шумная,
Ў хаце сялянскай багач.

Змрок заняпаду кудзеляю
Выпрадзе ўвесь яго сьвіт.
Будзьма вясёлымі: бель Яе
Неба аздобіць блакіт.

II

Сапраўды,
 Радасьць—рацыя:
 Бацькаўшчына Беларусь
 Ёсьць
 Наймалодшая нацыя.
 З будняў блядых
 Чорная косьць
 Разьдзьмухала Рух
 Стараны
 Вёсак і сёлаў.
 Пяруны завірух
 У захапленьні
 Грымяць аб адным:
 Паўнагучна Адраджэньне,
 Бачу за ім
 Бязьмерныя далі
 І
 Вялікія вартасьці.
 Божа! ў сьведкі
 Працоўных голаў,
 Знаны ўпартасьцю,
 Разбух.
 Абрадзініцца ён
 Новых дзён
 Папараць-кветкай.

Серце прату дарицьцю
Нельга надкожкіх дэні
Вышну сьва бласквіцею
Вылаж дэдалікі сьва.

Гэб. сэрцы, і дэдалі, і сьва,
Вам сьва сьва і сьва,
Гэб! Гэб! Гэб! Гэб!
Гэб! Гэб! Гэб! Гэб!

V

Мячы маланак пелі
І навальніцы йшлі,
І гром вясняны хмелем
Паіў абшар зямлі.

А вечарам на небе
Хтось пеўня выпускаў,
І аб штодзённым хлебе
Там праўды ён шукаў,
І да глухой паўночы
Вылізваў цемнату.

Сачылі з верай вочы
Пажараў яснату.

Ды „Пяты“ коўдрай чорнай
Прыкрыла ноч сама,
Каб зноў былі пакорны,
Каб зноў... Але дарма!

Дзірван узрылі буры
Шматкамі жорсткіх слоў:
Чакаюць вёскі—Юры
З вясной затрубіць зоў.

VI

Нашая ніва...
Сейбіт зары
Сее маўкліва
Сум аб дабры.

Жменяю семя,
Дужы узмах.
Ў золаку дрэме
Сонечны шлях.

Дзевы-дзяньніцы
Кленчаць на ўсход,
Ў кроплях расіцы
Буйны ўмалот.

Ўсюды прароцтвы...
Хто-ж іх пайме.
Розум-убоства
Верыць зіме.

Вецер сьлязьліва
Ўторыць яму;
Лозы жахліва
Вяжуць думу.

Толькі-ж бяз меры
Сьлёзы чаму?..
Хто у зняверы
Плача на цьму?

Мудрасьцю сівы
Сейбіт зары
Сее на нівы
Сум аб дабры.

Ўзыдуць зярняты —
Ліху канец.
Весткі крылатай
Жду—пасланец.

VIII

Сьняжок на прадвесні
Буркоча, бяжыць,—
Зацьвіўшае плесьняй
Ня здолее жыць.
Дарма свае сілы
Зьбірае зіма,—
У друзгах няміла
„Народаў турма“.
Пракляцьце, „Расея“
Прапала навек.
Ня страшыць завея
Бліскучых павек.
К трывогам зьнявага,
Разьдзёрта імгла.
І творчасьці смага
Агнём праняла.
Шырокаю тропзай
Ў час гэты з спакус
На мапу Эўропы
Ўзышоў Беларус.

IX

Нябёскіх трамаў

Зьвісае край—

Віхура браму

Зламаў у рай.

О, божа, позьні

Твой голас слаб:

На райскай пожні

Ў сярмязе раб.

Зьбірае зораў

Гарох ў палу,

Каб імі гора

Гаціць імглу.

У нашых вёсках

Узьняўся гуд.

І ў адгалосках

Зрастае цуд:

Гаўядзе нашай

Сыцець чарод,

Буе паша

Маіх балот.

1922 г.

Поете, любити свій край не є злочин,
Коли це—для всіх.

Павло Тичина

Над ираралей Трпай не заплачу
| на селі не ривалася дів.
Ходь і ведать—доля людська
| обавит, чедані, да смара
Ходь і ведать сум і утому,
| не раз диваруєся мни,
Дя гі-я мнє, абадочення, абадочу,
Завідаю панадочення мнє?
А, пикалі, микалі, микалі—
Мы—те рідар, рідочення мнє?
Ты—те минашея, минашея мнє?
Я—не верце минашея в Тибоні.
Ні часінь на кірсе, минашея;
Не минашея, на минашея, минашея?
Хто минашея, минашея минашея,
Той минашея, минашея минашея
Чим гуєрдея над тибоні минашея;
Чим минашея будєт криш Тибоні минашея;
Тым минашея минашея минашея;
Мой минашея, минашея минашея.

Адзіно, нім—на, німа,
Душа ў Не палю.
Але німа адзіно
У марганцы бонз дамі—

Наласкаў і веру
Патабкіму сьляду,
Німа ў сьвету трагедыя шчы
Яна жаю * * *

Над нядоляй Тваёй не заплачу
І на свой не пажалюся лёс,
Хоць і ведаю—доля лядача
І балюча, часамі, да сьлёз.
Хоць і ведаю сум і утому,
І ня раз давяраўся мане,
Ды ці-ж мне выгалошваць жывому,
Запяваць паніхіднае мне?
А, ніколі, ніколі, ніколі—
Мы—ня вецер распачны зімой;
Ты—застанешся верная волі,
Я—на варце нязьменна з Табой.
Ні часіны ня кінем змаганья;
Не аслабне, ня здрадзіць далонь:
Хто заквечаны кветам каханья,
Той нянавісьці знае агонь.
Чым гусьцей над табой пацямнее,
Чым цяжэй будзе крыж Тваіх плеч,—
Тым запальней здымацца ўзмацнее
Мой кароткі, караючы меч.

1924 г.

* * *

Дарма, што значны раны
Праз небагаты ўбор
І тужны, праз туманы,
Відаць вачэй дакор,—

Яе аблічча сьветла,
Узорны—тканы пас,
І лятуценьні ветлы
Аб недалёкі час.

Між пушч яе сяліба,
Дзе хіліцца асець,
І там, дзе цьмяна скіба,
Прыходзіць песьні пець;

І там, дзе над балотам
Кудлачыцца туман,
К густым рачным чаротам
Мільгае лёгкі стан;

І дзе над даўным сумна
У неба крыж ўстае,
Падгледзіў я задумнай,
Маркотную Яе.

Аддана, кім—ня знаю,
Душа ў Яе палон,
Але няма адчаю
Ў марудным бегу дзён.

Надзеюся і веру
Патайнаму сьляду,—
Нясе ў самотнасьць шэру
Яна маю гвязду.

Малюся Ёй, упарты,
Палону тайна рад:
— Хай, верны, буду варты
Тваіх жабрачых лат.

— Дазволь з Табою разам
Спаткаць нядзельны час,
Каб новай песьні сказам
Хваліці Твой абраз!

1922 г.

Всё поют и поют вдалеке...

Ал. Блок

Нікне ў імгле старана...
Пільна сачу праз туман...
Нечая песьня чутна,
Нечы зыбаецца стан...
Лёс даручыў палашу,
Моўчкі, даўно сьцерагу...
Песьня трывожыць душу,
Слоў зразумець не магу...
Існасьць ня ўнятна праяў:
Загадкай дрэмле разлог,
Тайнасьці лес захаваў,
Далі сьцяною аблэг...
Буры пара-б нагадаць
Шэрасьць дакучлівых хмар.
Сэрца прыстала жадаць,
Гасьне паволі пажар.
Сны на павеках маіх:
Згіну бяз сіл, небарак...
Толькі вось сьпеў не заціх—
Словаў ня ўцямлю ніяк.

1922 г.

Д З Е Д

Патухшымі вачыма
Глядзіць на божы сьвет
Стары, у крук сагнуты,
Як голуб, белы дзед.

Пражыў на сьвеце многа:
Бяз нечага сто год,
За век пабачыў гора,
Нямала вынес слот.

Калісьці, да паўстаньня,
Рабіў, цярпеў прыгон...
К нямцом ня раз віціны
Ганяў па Нёмне ён.

Меў сілу непамерну,
Здаровы быў, як мур,
Таму так жыва, з песьняй,
Арэ сын родны—„шнур“;

Таму так—шчыры ў працы—
Будуе Край унук,
Адважны і бясстрашны,
Не пакладае рук.

А дзед живе мінулым,
Таемным і глухім,
Гаворыць-бае казкі
Аб даўным і сівым:

Пра войны, панства, войтаў,
Русалак і начніц, —
І хараством чаруе
Няхітры склад быліц.

Ды часта паглядае
За вёску ён... туды,
Дзе між бяроз пад крыжам
Спачыне ад бяды.

Ды хоць стары, а думку
Гадуе ўсё адну:
Хоць перад сьмерцю ўбачыць
Свабоднай старану.

1921 г.

Толькі той, чый вольны дух
Застаецца ў бойках квол,
Толькі той, хто творыць рух
Беларускіх мест і сёл.

Толькі той, хто вера ў цуд—
Лепшу долю курных хат,
Толькі той, хто любіць люд,
Толькі той—мой любы брат.

Брат—бо думкі ў нас адны
І адзін злучае лёс,
Бо для роднай стараны
Долі хочама бяз сьлёз.

Мы мацнеем што ня раз,
Чуюць моц чужы і свой.
Жджом: надыдзе грозны час—
Будзе радасьць, будзе бой.

Пагалоска зьдзівіць сьвет,
Заварожыць песьняў тахт—
Бо значон дзядоўскі сьлед,
І вядзець у далі шлях.

А мо' спыніць які кат?
Мо' спужаемся чагосьць?—
Калі трэба, ўмерці на'т
Нам ня страх, а шчасьце ёсьць.

1922 г.

Каб на варунах рыхлах
Увясціцца цялау
І радзіны змагіны
Паслаць яму — Святау.

Спалі, калі так трэба,
І шэні. * * *
Пішкі грывіты ў рэба.

Люблю, ня знаючы пуціны,
Ісьці праз лес, балота, гаць,
Мінаць квяцістыя нізіны,
Пад грушай ў полі спачываць;
Спаткаць між жыта крыж пахілы
І старца з хлопчыкам малым,
Звычай шануючы мне мілы:
„Дабрыдзень!“ — прывітацца з ім;
Прайсьці ўздоўж вёскі беднай, шэрай
З панурым радам сумных хат,
І думаць: як ты тут ня мерай,
А ў беднаце гаруе брат;
І напаткаць руіны ў полі,
Дзе мох на рэшце сьцен узрос,
І занудзіцца мімаволі,
Згадаць замчышча сумны лёс;
Не зразумець, чаму руіны
У сабе таемны тояць жах,
І ці ня сьветлы для Крэіны
Відаць наперадзе ўжо шлях?

1921 г.

Нагалоска здывіць сявет,
Знаварскаму песьніку тат.
Бо значон дзядоўскі сьвад,
І пядзень у далі шланк.

А мо' спыніць ваі ват?
Мо' спужасяся чаросыны?
Калі треба, ўваруі наў,
Нам ня страў а пачысьце бачыць.

* * *

Ізноў пытаньні... З глуму,
З бяды ўстаюць ў кляцьбе.
І не магу ня думаць,
Край родны, аб Табе.

Дазнаў каханьня й мушу
Дзяліці лёс благі,
І знак кладуць на душу
Твае мне ланцугі.

Я звону іх цяжкому
Склаў песьню не адну—
І не аддам нікому
За ўсякую цану.

Выходжу з хаты рана.
Каб стаць за азярод
І першаму з туману
Пабачыць сонца ўсход.

Каб на ўзрунелых рытвах
Усьцешыцца цяплу
І раньнія малітвы
Паслаць яму—Сьвятлу:

„Спалі, калі так трэба,
І пожні, і пале,
Пашлі грымоты з неба,
Віхор пашлі, але

Хай пройдзем праз напасьці,
І дачакаю хай—
Убачыць ў новым шчасьці
Мужычы Край“.

1922 г.

ЗАМЧЫШЧА

Наўкола роў травой паросшы і шырокі,
За ім астача сыцен зруйнованых замковых...
Тут князь калісьці жыў багаты, ганаровы,
І слава-чутка йшла аб ім у сьвет далёкі.

Цяпер-жа сумна мур глядзіцца адзінокі,
Ў праходах вецер рве, зьдзьмухае пыл вяковы,
Ўначы стагнаньнямі і плачам страшаць совы,
І кажаны лятуць на дзень ў сплясьнелы лёхі.

А ў вёсцы блізкай дзед старэнькі бае, сівы,
Пра страхі розныя, што там таяцца, й дзівы
Начніц, што пацеркі нанізваюць з расы,

І па шляху снуюць і сеюць сьпеў жуды,
Ды аб княжне—дзіўной, нябачанай красы,
Ў замковай вежы век згубіўшай малады.

1921 г.

на ў моманты захапду
у далёкім сумным лісьце
Разгаваралаць нас зучаць здроду
І родзіць востры гусь сьветы.

Але нам будаць дзес ж міхобіш
Часы, з...
З...
ПАЛІМПСЭСТ

Ёсьць рукапісы, змест якіх сьцягарты ледзь знаць
Ці на'т другі напісан сэнс бязбожна.
Іх палімпсэстамі прынята здаўна зваць,
І першы іхні змысл пайме ня кожны.

Краіна родная! Так сталася й з табой.
Багацьце й хараство твае прыроды
І прашласьць слаўную змяшаў чужак з гразёй
І словы вывеў гадкія для зводу.

Але працоўны дух, разьбіўшы мур турмы,
Здалеў вяковы бруд паганы зьмесьці.
І з дзіўнай любасьцю чытаем тое мы,
Што захавалася на палімпсэсьце.

1921 г.

Лісьце міхобіш
Часы, з...
З...
ПАЛІМПСЭСТ

ПАМ'ЯТІ
* * *

Мы любім даўнія паданні,
Быліцы сівых песняроў.
Няхітры іх апавяданні
Аб справах мінуўшых часоў.

Нам да спадобы чэрпаць веду
Гісторыі з пажоўклых кніг;
З рукопісаў пра быт прадзедаў
Даведацца, што сьведчыць мніх.

Прыемна нам дзядоў надзеі,
Іх тайны думы адзначаць,
Вялікія ў мінулым дзеі,
Дзе й як змагалась наша раць.

Шануем мы бацькоў імёны:
Навука й прыклад нам яны;
І помнім мы і веча званы,
І вольнасьць роднай стараны;

І на'т мамэнт заняпаду—
Ў далёкім сумныя лісты—
Распазнаваць нас вучаць здраду
І родзяць помсты гнеў сьвяты.

Але нам будуць ўсё-ж мілейшы
Часы, калі з нізін, балот,
З надзеяй ў шчаснасьць дэён
святлейшых
Устане ўзбуджаны народ.

Ня відна йшчэ у завірусе,
Куды ляжыць ягоны шлях,
Але дух творчы ў Беларусі
Жыве й змагае долі жах.

І можа толькі той збаіцца
Падзей вялікіх нашых дэён,
У кім жыцьця ня б'е крыніца,
Хто сьпіць і здолець нёдуж сон.

1921 г.

С Ё М У Х А

Начыста змецены і вуліца й двары,
Ля ганкаў і варот вясёлыя бярозкі—
Сягонья Сёмуха, сягонья сьвята вёскі,
І весялейшае ня знойдзецца пары.

Пагодны, ясны дзень. У полі і ў бары
Паветра хмельны пах, сьмяюцца сонца коскі;
А ў хаце бел абрус, падходны блін—дар боскі,
І шчасьцем сьвецяцца мужычыя твары.

І веру радасна я болей, чым калі,
Ў вялікі лёс і шлях радзімае зямлі:
Абуджаны народ быліц дазнае сказ,—

Узрушыць, як адзін, пры сьвеце бліскавіцы.
Прыдзі хутчэй! Я жду цябе, жаданы час.
Дай думам сёмушным і казкам дай здзяйсніцца!

1922 г.

БЕЛАРУСЬ

Беларусь, Беларусь—гэты зык
Паліць душу маю, як агнём.
Я ня ведаю, чым ён вялік,
Але думак ня змог я аб ём.
Як пачую яго, задрыжыць
Маё сэрца, заные ў грудзёх.
І балюча так робіцца жыць,
І шукаеш чагосьці ў людзёх.

Беларусь, Беларусь... гэтых слоў
Пойме музыку, хто ўсёй душой
І магутны й тужлівы іх зоў
Зловіць думкай сваёю жывой;—
Затрапеча, бы равены, ён,
Задрыжыць пад навалаю дум:
Гэткі страшна-пакутны іх стоги
І аб волі бязьмерны іх сум.

Беларусь, Беларусь—гэта дзей
І разумных, і слаўных прыклад;
Край вялікіх і дум, і людзей,
І бяздольна схіліўшыхся хат,
Дзе нядоля і гора спрадвек
І бяднота сярмяжных жывуць,
Крыўда дзе, паняверка і зьдзек
Краскай макавай ярка цьвітуць.

Беларусь—край замчышч, курганоў,
Дзе таяцца страхоўцы і звод,
Дзе русалкі выходзяць з віроў,
І начніцы вядуць карагод,
Дзе, пад шум каласоў, ведзьмары
На палетках заломы кладуць
І ў Купальскую ноч у бары
Забабоны ў пацёмках снуюць...

1920 г.

Беларусь, Беларусь — гэта дзёў
 і радуміны, і саліных прыказкі
 Крывы аказіі і дум, і людзей,
 І бядавольна скаліўшыся хат,
 Дзе кадола і горя спразвен
 І беднота сяржыцца жыццём,
 Крыўда дзе, палімерка і зьвязкі
 Краскай каліграфіі зрака прытуць.

Беларусь — дэў і дэмані, кургану,
 Дзе таецца страхоты і зьліты
 Дзе русалка выродзіла з шэроу,
 І ачышча вядуць вяртэці,
 Дзе, іна шугу каласоў, вядуць
 І на вяселлях адмылі аладуць,
 І у Кудалжскім мочу у бары
 Забавоны і саўбываюць снуць.

1931 г.

В Е Ц Е Р

Вецер урваўся праз весьніцы,
Пыл на дварэ крутануў,
„Вер, што жаданае зьдзейсьніцца,
Ласьцячы вуха, шапнуў.

Шпаркі і сьмелы ў захопленьні
Лёгка праскочыў праз плот,
Штось зашумеў між каноплямі,
Борзда мінуў агарод.

Там-жа, дзе жыта з пшаніцаю
Сьпеляць свае каласы,
Блытаў, віхрыўся дурніцаю
І перабег на аўсы.

Лесу пабачыўшы цёмнага
Хмура-задумны аблік,
Быццам спужаўся таёмнага,
Сьцішыўся, зьменшыўся, зьнік...

1922 г.

ЛЕТНІ ВЕЧАР

Дзень хустачкай чырвонай заходу
выцёр пот.

Дзень утаміўся і ў клунак змроку,
Зьвязаў неспакой, клопаты.

І пазяхнуў ветрам—лёгка, лятункова.

Сутунелым крылом

Туліцца к вёсцы ціша

І пахціць скошаным сенам

І каровім сырадоём.

Зараз прыдзе Матка-Ноч.

Добрая, такая пяшчотная,

Прыкрые коўдзеркай-цёмнатой

Заплюшчыць дню вочы:

„Сьпі, натомлены!“

1925 г.

ПРАЛЕСКІ

Маці-зямля радзіла іх
Ад першых пацалункаў сонца.
Між зэлак леташніх, сухіх
Яны ў бары ўзышлі ў старонцы.

Шумяць што-разу весялей
Над імі хвоі аб прадвесьні,
І вецер штодня ласкавей
Іх песьціць і пяе ім песьні.

І хоць зімы відаць сьляды,
Яшчэ марозіць, часам, ночкай,
Ды больш ня страшаць халады,
І верыш мілым, сінім вочкам;

І любы так бясконца мне
Яны, з усьмешкай ціхай дзеці...
Пара іх, кволых, праміне,
Прайдуць яны, як ўсё на сьвеце.

Але ўжо мкне душа мая
У сіню даль, за пералескі,
І ў сэрцы ўсходзяць—чую я—
Тугі вяснянае пралескі.

1921 г.

ЛЕТНІ ВЕЧАР

СЬМЯРОТНЫ ПАХ

Ёсьць боль затоенай тугі
У кволым паху зьвялых кветак,
Нібы ў кананья час благі
Ім родны марыцца палетак,

Нібы 'шчэ вераць—вось дыхне
Паветра хваляю гаючай,
І з хаты верне іх вясье,
І знаюць—згуба нямінуча.

Людзкая жорсткая рука
Іх, далікатных, ў поўным квету,
Там, дзе прастор, палі, рака,
Сабрала рупна да букету.

І на маім сталае зямлі
Краса, найвышшая аздоба,
Яны цьвілі і адцьвілі—
І тайнай іх была жалоба.

Ў самотнасьць невясёлых дэён
Яны ўвівалі лятуценныі -
І згадкі лёгкія, як сон,
Аб сонца радасным праменьні.

І раніц зважкіх галасы,
І чуласьць ветру нязвычайна,
І хараство густой расы
Прачыстай уладалі тайнай.

І не дазнаў ніхто-б яе,
Калі-б ня гэты пах сьмяротны.
Што дымам кадзіва ўстае
Такі тужлівы і маркотны...

1923 г.

Я люблю густыя шумы,
Перагуд высокіх хвой.
Ў цень і ціш лясной задумы
Я люблю прыйсьці вясной.

Спачываючы ад болю,
Ад няпраўды і маны,
Пазнаваць чужую волю,
Дыхаць пахам сасьніны.

І, спусьціўшыся лагчынай
У заросшы дол сыры,
Між бяроз, густой лясчынай
Заблудзіцца ў гушчары,

Дзе таемна, сьцішна, змрочна,
Дзе вільготны, мяккі мох,
Дзе ўзіраецца ставочна
Збуджаны Перапалох.

1923 г.

* * *

Векавечны, хмуры бор
Горда ўзносіцца высокі,
Моцна пахне хвояў смоль
Ад пякучай ліпня сьпёкі.

Сонцам спалены чабор,
І густыя сьмягнуць травы,
Гарачыньню з блізкіх поль
Тхне ў паветры нярухавым.

Ў небе яснасьць і прастор,
Даль празрыста і бяхмара;
Мляўкасьць, парнасьць і бязволь,
Думкі вялыя ад жару...

Ах, знайсці-б між дрэў, ля гор,
Ручаінкі бег самотны,
Супыніць бы смагі боль
І спачыць на ймху вільготным.

1923 г.

* * *

Насоўвае пушча
Магутнай, зялёнай сьцяной.
Ўваходжу у гушчу
Высока узьняўшыхся хвой.

Павага й зацішша,
Прасьветы ў павеці жывой.
І вецер калыша
Страмкіх верхавін галавой.

Салодка паверыць
Ў разложысты шум над табой,
І, сьцішаным, мерыць
Пуціну павольнай ступой,

І слухаць бязмоўна
Чароўнасьць трывожнай душой,
Грудзямі да-поўна
Ўдыхаці стыхіі спакой.

1923 г.

Нібы вялізны чорны птах,
Заслала хмара зорны шлях;
Ды не пасьвежала прырода,
Ня пала ў полі прахалода.

Ў паветры мляўка пасья сьпекі,
І душна і трывожна ноч...
Вось, хтось магутны ўзьняў павекі—
І сьвет мільгнуў агніста з воч.

Ўрачыста-грозным, гулкім сьмехам
Загрукатаў пярун ў адказ,
І загукала згодна рэха,
Грымотны зразумеўшы сказ...

І змоўкла ўсё, на час зьнямела,
Прыціхла ноч і жджэ нясьмела...
Ша! хтось застукаеў аб дах,
Нібы ў бясьсільлі чорны птах.

1922 г.

В Е Ч А Р А М

Вось і паў ужо змрок,
Ды заціх дзенны рух,
А агонь ў аблакох
Дагарэў і патух.

На лістох, на траве
Заблішчэла роса,
І ўзышла і живе
Ў небе зораў краса.

Ціха ночка брыдзе—
Поўна чараў і сноў;
Сьмех чутны ў грамадзе,
Што вяртае з палёў.

Пасья працы цяжкой,
Дзень правёўшы ў касьбе,
Песьняй сумнай такой
Нехта цешыць сябе.

І плыве яна ў даль
Над разлогам палёў,
Чуцен гора ў ёй жаль
І надзея бяз слоў.

А ў адказ на яе
То цішэй, то мацней
Пяе песьні свае
У гаі салавей.

Іх пачуеш, і ўраз
Дзіўны сум агарне,
І згадаеш ў той час
Аб сваёй ты вясне.

1921 г.

ТУМАН

Навіс пасьцілкаю туман,
З імглы сатканы часта-густа,
Заслаў лес, поле і курган,
Паўзе да хат, як смоўж той тлусты,—

І, быццам цяжкі грэх жыцця,
На сэрцы шэрай лёг жудою,
І, яснасьць дум і пачуцьця
Прыкрыў, халодны ён, сабою.

1923 г. вочна брыла

В О С Е Н Ь

Глухой, таёмнай сьцежкай
Падкралася за летам,
Уселася на ўзьмежку
І занудзіла сьветам.

Няўпынна, безнадзейна,
Сьлязьмі, як мак, драбнютка
Заплакала нявейна,
Маркотна і няхутка.

І з ёю разам хмары
Заплакалі дажджамі,
Навісьлі шопай хмарай
Над вёскамі, палямі.

І то-ж бо:—неласкава,
Пустэльна поле: гола.
Ў стагох стаіць атава,
І пушча жоўта-квола.

У паветры мятульжыцца
Убор вясны раскошні,
Кружляючы, лажыцца
Бясшумны ліст апошні.

Рабіна ўжо чырвона,
Ня чуць птушых сьпяваньняў,—
І ў мяккіх шэрых тонах
Настрой ціхі кананья.

І на кустох, на руні,
На йржоньні павуценьні;
І за гумном, за пуняй
Дрыжаць даўжэй сучені.

І сонца слаба ўсьмешка,—
Як мара, небарача,
Бо восень, вось, на ўзьмежку,
Бо восень плача, плача...

1924 г.

* * *

Чырванее заход ад марозу,
Пад нагамі парыпвае сьнег;
Быццам чорная думка, з пагрозай
Змрок паўзе, выглядае з-пад стрэх.
К ночы вецер падняўся у боры
І бушуе з канца у канец,
А на вокнах зьявіліся ўзоры...
Гэй, пара запаліць каганец!
Доўгі вечар зімовы, бяз меры,
Песьням ветру ўважаць немага...
Сьлізкай гадзінай, вузкай і шэрай,
Аблягае ля сэрца туга...

1922 г.

ВОСЕНЬ

О, хараство асеньніх дзён празрыстых,
Бязгутарнасьць прыроды і спакой.
Ўрачыста - польмі з пушчаў залацістых
Прайшла туга і пала над вадой.

А там застыгла яснасьць даляй чыстых
Над цёмнай руньню й чорнай цаліной,
І холад лёгкі ў косах прамяністых
Разьліла сонца хваляй няжывой.

Наўкол сьляды павольнага кананья
І веліч нятутэйшага маўчанья.
Прымаю корна сон зямлі азурны,

І лятуціцца сьцішанай душы
Такі-ж спакой халодны і бязбурны
І адцьвітаньне яснае ў цішы.

1925 г.

ЗІМОВАЕ

Сьнег, завея; вецер вее,
Круціць, дзьме.
Віхар гонкі, гучны, звонкі
Ў белай цьме.

Комам ліпка, сьнегам сыпка
Сее сеў.
Носіць тайны, сьпеў адчайны,
Сьмерці сьпеў.

Я трывожны... Ў бездарожжы,
Ў бяспуцьці
Воля—вехаць. Як даехаць?
Як дайсьці?

Сівер злосны, вее млосна,
Міма ймкне.
Дзе прыпынак, дзе спачынак?—
Блукаць мне.

Холад, сьцюжа... Сьцежка вужай
І размах.
Стыне сэрца ў паняверцы
Множыць жах...

Гнецца ніжай, к долу бліжай
Галава...
Лёс нямілы:—крыж пахілы
І жарства!

1923 г.

КАХАЛЫЕ

Замыслил, і чую сіа кривіцу,
 І думі вынысціліх нас —
 То бодь жиніца, іс з'явіцца сьветом!
 І сэрца лезаілінае іме.

Яна ж красой перамагчы, перамагчы:
 Як гадзі, віснуні косы з насі ме,
 А вочы зпад навек — з-за хмар варыца,
 І таліасць сьладка востраці жыва.

Атручані хіславіны солідны вухіліны
 Не хамі таліным іду бля дум, п'ятыніны
 Вінуці сьм'якіжукіу Лауру,
 А з вусіну шчырых расьца ўсё сьм'які
 [учына, цібы шчыр сьм'якіліні? буну,
 І гадзіны, бы улюбасіці імят.

КАХАНЬНЕ

З'явілася, і чую сіл крыніцу,
І думы нязвычайныя мае—
То боль жыцьця, то лёгкасьць сьмерці
сьніцца,
І сэрца незнаёмае пяе.

Яна-ж красой варожыць, чараўніца:
Як гады, віснуць косы з плеч яе,
А вочы з-пад павек—з-за хмар зарніца,
І тайнасьць складак вопраткі заве.

Атручан хмельным соладам каханья
На кліч таёмны йду бяз дум, пытаньяў
Вітаці сьветлавокую Лауру.
А з вуснаў шчырых рвецца ўжо сонэт
Гучны, нібы віхор свавольны ў буру,
І радасны, бы ўлюблены поэт.

1921 г.

НЕЗРАЗУМЕЛАЕ

О, как убийственно мы любим...

— Ф. Тютчев.

Як малою ты хапала агонь,
І казала з трывогаю маці:
„Гэта жыжа, дзіцятка маё!“
Ты сьпяшалася ручкі прыняці.

А цяпер, вось, каханьня агню
Аддаеш пачуцьцё ты і сілы,
А заўважыць хто гэта табе,—
У адказ ты сьмяешся так міла...

1921 г.

Холодныя і сонныя вочы
Ідзі і няжыкі зноў
Як смародныя кветкі
Ідзі і квітні ідзі

Мяцеліцы ў жмут паспяталі
— без падзяленьня
І брудна-жоўтай плямай сталі
Сьвятло й электрыкі агні

Твае блакітнасьці нязьменны,
Нязьменна хараство тваё.
А я атруты келіх пенны
Разьліў якраз ў жыцьцё маё.

Душа, адданая прынадзе,
Цяжкой і горкай, як палын,
Забывшыся ў карчомным чадае,
Ўбірае пах густы нізін.

Мяцеліцы ў жмут паспяталі
Без падзяленьня ночы й дні;
І брудна-жоўтай плямай сталі
Сьвятло й электрыкі агні.

І нецьвярозы і распусны
Запамятаў тваё імя,
І не адны галубіў вусны,
І не з адной схадыўся я.

Хоць праўда (мо'і выпадкова),
Ўстаюць няясна інады,
Як скарбы патаемных сховаў,
Запамятаныя гады.

Мільгне праз хмельныя туманы
Жыцця разбаенага сказ,—
І моладасьць, і сны, і раны,
І любы, любы твой абраз.

І нагадаю маліцьвенна,
Ў збавеньне ўверыўшы сваё:
Твае блакітнасьці нязьменны,
Нязьменна хараство тваё.

1924 г.

МАРТА

Апратка проста і будзённа,
Сабраны ў косу валасы,
Снуе задума звольна, сонна
Узор звычайнае красы,

Нібы ў гадзінніку пясковым,
Плыве цурок драбніц-клапот,
Жаданьні цюцькаю вартовым
Не адбягуцца ад варот.

Бяздум'е броваў ня прывабна
І на твары спакой цяжкі,
Пастава пруткая нязграбна,
Нязграбны рух яе рукі.

Імя, як ноч, глухое—Марта
Не зачаруе чулы слух,
Пагляд прыцішаны, упарты
Лятункамі ня ўскрыліць дух.

Вось гэткую, Хрысьце, ў Бэтане
Ты знаў, як я, ў сваю пару
Марыі ўзвышанай каханьнем
Затурбаваную сястру.

І ты, калі ад воч Марыі
На Марце супыняў свой зрок,
Ты сілы знаў яе зямныя,
Няўдалы, цяжкі бачыў крок.

І ты пад лёгкаю тканінай
Грудзей заўважваючы сьпель,
Ты чуў, як кроў стае няўпыннай,
Як захмяляе цела бель.

І дума здрадная самоты
Ўзьнікала іскрай між другіх:
Ці гэткім аддаюць пяшчоты?
Ці льга кахаць такіх брыдкіх?..

Прайшлі вякі... Яна-ж адвечна
Ўсё тою-ж буднасьцю цьвіце,
І я на думцы недарэчнай
Лаўлю сябе, як ты, Хрысьце.

1923 г.

Крыху ўзрушаны і рады,
Спатыкаюся з табой,
І цьвітуць твае пагляды
І ўва мне і нада мной...

Ты варожыш, ты чаруеш,
О, чароўная, бы сьвіт,
Абяцала — падаруеш
Губ вясёлых аксаміт.

І вясною веюць пасмы
Хмелю сьветлага валос;
Ўступаем ў сьветлы пас мы, —
З намі, з намі сьветлы лёс.

З намі кволасьць, з намі казкі,
Лятуценьяў лёгкі лёт.
Пацалункаў плюскат, ласкі, —
Ўсё ў адзіны карагод.

Толькі мовіць мне нясьмела
Ўсё пабожна, што таю,
Толькі ўзяць рукой зьнямелай
Руку дробную тваю...

Ды халодны і стрыманы,
Не скажу патрэбных слоў,
Адыду ў мае туманы,
Ў неазначнасьць белых сноў.
І адтуль, як сказ баляды,
Сутуняючай парой
Будуць згадвацца пагляды,
Дараваныя табой.

1923 г.

Нашы тайны і жаданьні, як рэчы, як кветы,
Маюць водар і якасьці хварб.
Їх багацьці і тонкасьць—цудоўныя сьветы,
Їх калёраў нязьлічаны скарб...

Ї калі ты прыціхнеш, дзяўчынка, няждана
Ї замысьліцца воч язната:
Хараство лятуценьяў тваіх незраўнана,
Незраўнаная іх любата.

Ї здаюцца мне раніцай сьнежныя горы,
Там нічый непракладзены шлях,
Ї альпійскай фіялкі ў празрыстым прасторы
Ледзьве чутны чаруючы пах.

Але ўсенька, сяброўка, усенька гавора:
Ї румянец, і грудзі, і стан—
Ап'яніць і ўзбунтуе галованьку скора
Рожаў вакхавых млявы туман.

1924 г.

ЗЬМЯРКАНЬНЕ

Апошнія косы,
Халодны — „бывай!“
Пасеялі росы
І зьніклі за гай.

Як сум бяз імені,
Па твары зямлі
Пабеглі паўцeni
І смугай ляглі.

А ноч чараўніца,
За днём па сьляду,
Далёкай зарніцай
Мільгнула — „іду“.

Ад сонца цалункаў
Зямелька п'яна,
І змрок падарункам
Прыняла яна.

І радая ночы,
Што паліць агні,
Ледзь чутна шапоча:
„Вазьмі, палані!“

І тайнасьць прасторы
Завесіць імглою,
І дальнія зоры
Засьвецяць над ёй...

Ў прыродзе так сьветлы
Зьмярканьне й расьсьвіт,
Так просты, так ветлы
Спатканьне й разьвіт.

А нам з табой смутна
Ў каханьні сваім,
І радасьць магутна
Ня ўзьлеціць над ім.

Палючы і хмуры
Агонь нас апёк,
І палкасьць пануры
Хавае наш зрок.

„Умерці,“ — мы тоім
Ў глыбі нашых воч:
„Умерці абоім
У гэтую ноч“.

І моцы жаданья
Асіліць ня нам;
Ахвяру зьмярканьню
Людзкую аддам.

Хоць спуджаным будзе
Крык з вуснаў тваіх,
Як любася грудзі
Прытуліць жаніх.

Зашэпча прастача
Шаўкоў тваіх бель,
І будзе гарачай
І душнай пасьцель.

А белая рожа
У пасмах валос
Самоты ня зможа
І зьвяне бяз сьлёз.

Зацьвілі твае вочы між тлуму,
І, здаецца, твой стан мільгануў.
Перарваліся ніткаю думы,
Даўны смутак ціхутка крануў,

Быццам ветрык, збудзіліся згадкі,
Ў жыцце ветрык драмаўшы між хваль;
Закружыліся лёгка, бяз звадкі,
І памкнулі ў блакітную даль.

Стала дзіўна, што годы так шпарка
Прашумелі, бы ўвосень лісты,
Жоўтым лісьцем, аляямі парку
І ляглі, як смуга, на кусты.

Нагадалася даўная казка...
Збаіў нехта да рэшты яе.
Але з попелу дзён кволай ласкай
Памяць даўнага міла ўстае.

Нібы сонцам зямля пасья буры,
Я асьвечан маім пачуцьцём.
Нікне хмарнасьць на твары панурым,
І вясёлкай я зьвязан з жыцьцём.

Як вясеньяе раньне бяз суму,
Далікатны настрой агарнуў...
А ўсяго:— твае вочы між тлуму
І твой стан, мне здалося, мільгнуў.

1923 г.

* * *

Хто там паклікаў? Сьпяшаю за кім?
Хто так ўладарна й нячутна?
Ты, незнаёмая, правам якім,
Сілай якою магутна?

Доўгі з пытанням супынен пагляд,
Чорныя вочы—вугольлі.
Кроўю і крозай заклёты—ўжо фат,
Сьледам імкну мімаволі.

Ўсё заўважаецца—шэрасьць, туман,
Рух людзі вуліцай хуткі.
Гнуткі, паветравы ўсьлізвае стан,
Крок яе лёгкі і пруткі.

Вось азірнулася—полымя з воч,
Профіль спакойны-ж і тонкі.
Профіль... і бегчы?... як сьмешна!.. А, проч!
Боль, як і радасьці,—звонкі!

Сэрца, замоўкні, ўзрушэньне, адрынь!
Дзіўнай мне мерай ты мерыш.
Біцца, маё неразумнае, кінь!
Як немагчымаму верыш?

1924 г.

А усюди * * *

Ня трывож мае самоты,
Ня збуджай пазбытых мук:
Не адкрыю я вароты
На твой позыні, слабы стук.

Не скажу: „Ўвайдзі!“—як раней,
Як даўней, калісь даўней.
Сэрца голас твой ня кране,
Не абудзіць больш надзей.

Я забыўся слоў любошчаў,
Далікатных, кволых слоў;
Там, дзе вецер сьвішча, хвошча,
Я аселішча знайшоў.

Там, дзе ў горах сьнежных, стромых
Толькі песьні завірух,
Дзе шляхі адно сьвядомых,
Там мацнее мужны дух.

І даведайся:—салодка
Закаханасьці палон
Замяніць на бур паводку,
На віхур сьвавольны звон.

1923 г.

„ВЕРШЫ СПАДЗЯВАНЬНЯ“

I

Ля ног тваіх маўчаць трывогі
І думкі маліцьвенна строгі,
Як мнішкі белыя гурбой
У цішы пуціны лесавой.
О, соладка ля ног тваіх,
У плашч чароўнасьці адзеты,
Схіляюцца красою кветы.
І вецер сіверны заціх.

Бязбурны дзень—вачэй затокі,
Яны празрысты і глыбокі,
І ясны, як вясны палон,
Іх лёгкі ціхамірны сон.
Мне любя сьніць (бязбурны дні!)
Аб шчасьці гэткім квола-крохкім
І веславаць лятункам лёгкім
Па крышталёвай глыбіні.

О, мрамур сьветлага чала
Пад пасмамі глухой завеі!
О, тонкіх рук, о, рук лілеі,
Што ня чынілі справы зла!
О, хараство зялёнай пальмы!
Ты ўся зьвініш напевам псалмы,
І росных траваў родны пах
Кадзіць на твой азурны шлях!

Якая слабасць і спакой,
Якая дзіўная суточнасць
У сьвет нясьці адну пяшчотнасць
І ўсё змагаць аднёю ёй.
А мне маліць—мая Марыя,
Прымі малітвы маладыя
І яснасьцю души тваёй
Маю пахмурую напой.

II

Яна п'яе

Ах, што ведаю я, што змагу,—
 Чую ў сэрцы вясёлку-дугу;
 А дзявоцтва гады, як прадвесня,—
 Як крыніца, зьвіняць па лугу,
 Разьліваюць вясёлыя песні.

Ах, што ведаю я, што пачну;
 Мляўкі пах ап'яняе вясну,—
 А ў садку маладых лятуценняў
 Усё кветы, куды ні зірну,
 Усё кветы ў абоймах праменьняў.

Ах, што ведаю я, што ільга—
 Гэта сэрца стрымаць не мага
 Ў ім і кадзіва сноў, і ўздыханьні;
 А ружовая хмарка-туга
 Росіць любыя рожы каханья.

Ах, што ведаю я, што зраблю.
 Не схаваць мне таго, што люблю,
 Не ўтаіць сарамязьліва-квола,
 І хацела-б згубіць, ня згублю...
 Сэрца, сэрца, ня біся вясёла!

III

Жыцьцём, жыцьцём, як хісткай кладкай,
Бурліцца, пеніцца вада...
Ты нада мною вееш згадкай,
Мая-ж няроўная хада.

Як месяц воблік гэны бледы,
І жах базьлітасна жане.
Куды? Навошта?—скуль мне ведаць!
Мой лёс злажылі без мяне.

Пусьцілі—йдзі (жыцьцём, бы кладкай!)
Пакутуй гэтта хоч ня хоч.
І вось, нядужы над загадкай,
Я паклякаю ў цемру, ў ноч.

І каб ня сны ў душы прапаснай,
Які-б ён сэнс таго быцьця,
І каб ня ты з усьмешкай яснай,
Усьмешна-ясная мая!

IV

Ты спыніла мяне каля дзэвераў,
Ўзьнікшы ў памяці зоркаю вернай.
Я ў збавеньне маё не паверыў
І спусьціўся па сходах таверны.

На абрусах тут брудныя плямы
І сумота ў пяцкім абліччы:—
Мне ня выпаўзьці з гэтае ямы,
Не паслухаць далёкага клічу.

Ты жыцьцём, нібы жытняй мяжою,
Паступаеш свабодна і пэўна,
Я, агорнуты сьнежнай імглою,—
На шляху маім вее завеўна.

Над табою блакітнасьці келіх
І ў вачох тваіх ціхая яснасьць,
Я прыношу апошні мой шэлег,
Каб заліць гэту злую напаснасьць.

Не схаваю сьвядомасьці млоснай
Ад цябе незраўнанага баю:
Раскрыжованы доляю злоснай,
Як-жа душу маю захаваю?

V

Памятаеш ты помны той вечар?
 (Я яго захаваў назаўсёды).
 На трывогу здзічэла дзьмуў вецер,
 І крывавілі хмары заходу,
     Нібы волата сэрца прабіта
     І крывёй яго неба заліта.

Я казаў аб зямным бытаваньні...
 О, так горкай сьвядомасьці мова!
 О, духота, глухія ўспрыманьні!
 Яно грукае, цяжкае слова,
     Як віхура аб шыбы, завейна,
     Як цьвікі да труны, безнадзейна.

Вечар доўгі згараў хварабліва.
 Доўга падалі словы-каменьні,
 Ты ўважала спакойна й маўкліва
 І няўзрушна была у цярпеньні.
     І як сьціх я, была бястрывожна,
     Як шляху свайго пэўны дарожны.

Падышла і схілілася: „Годзе!
Супакойся, маё небарача,
Гэта толькі тваё ліхагодзьдзе
Усьміхнулася дзіка й лядача.

Ціхамірнага часу над намі
Сьпеюць радасьці сьветлымі днямі“.

VI

Ледзь знаёмы пачуецца гук,
І туга, і хаўтурнае змоўкне галошаньне.
О, лілеі пшчотныя рук,
Мая радасьць і дзень уваскрошанья!

Спадзяваньнем апошнім ты так неспадзевана
Зазіяла ў маёй цішыні,
А я думаў, што ўсё перасьпевана
І дасьпеваны гэныя дні.

Варажы-ж, варажы нявымоўнае бачаньне!
Мне зьвінец і зьвінеці мацней.
Будзе ноч нямінучая—страчаньне
Тваіх рук незраўнаных лілей!

1925 г.

Дружескім, прымірэннем,
 Мае вясні тыме ўзыходзіць,
 Ды і пачуццям чужыме, ды
 Радзіце ў дзеі дружнай стэацыі.

Справа я не той, казачка,
 Я казачка - дзіва казачка,
 Куды ўсё не тыме адна,
 Не пачаў вясні стэацыі.

Куды была прымірэнне,
 Раскідана дзеці і на адна,
 Слова казачка казачка,
 Завірае дзеці казачка.

Дзе казачка казачка, казачка,
 Сутрава казачка казачка,
 Дзе казачка казачка казачка,
 Шчыра казачка казачка казачка.

VI

Ах, как же больно мне
Ты, мой друг, оставил
О, как же больно мне
Мой расставанье с тобой

Сколько же больно мне
Ты, мой друг, оставил
О, как же больно мне
Мой расставанье с тобой

Сколько же больно мне
Ты, мой друг, оставил
О, как же больно мне
Мой расставанье с тобой

Лятунковасьць, нерашучасьць,
Мая вясна, твае удаласьці
Дзён плавучых нямінучасьць
Зьмянае ў лета пэўнай сталасьці.

Сёньня я ня той, калішні
З вачыма—ціхімі заранкамі;
Вусны ўжо ня тыя вішні,
Як некалі вясны сьвітанкамі.

Юнаку было прынадна
Раскідваць звонка і ня лічачы.
Сэрца мудрае ашчадна
Зьбірае дробкамі вялічачы.

Дзе кахаў нацяк, павеўнасьць,
Сугучнай зьбежнасьці магутнасьці,
Дзе шукаў адно напеўнасьць,—
Шукаю сёньня іншай сутнасьці.

І дзе біўся, плакаў, моўча,
Дарма вымольваў з малітоўнікам,
Там з мячом іду становуча
Я—пераможны—заваёўнікам.

Думны з натаўпам на пляцы,
Мой пруткі крок на стромасьці.
Час упартай, жніўнай працы,
Вітаю час мае сьвядомасьці.

А калі пяшчот прынадзтва
Мне блісьне ў будняў сьцюжнасьці,—
Гэта васілёк юнацтва
На слудкім пасе кутай мужнасьці.

1926 г.

ГЭКЗАМЭТРЫ

* * *

Смутак пахмуры чала не замрочыць
спакушаных мудрых,
Цяжкі панурасьці грэх не зачэпіць ніколі
разважных,
І абурэньне іх дух з раўнавагі ня выведзе
раптам—
Дзева Палада спакой іх і ціхую яснасьць
вартуе.

* * *

Сябра, зірні—вось палёў хараство праміне
і загіне;
Але вясёлай вясной красаваньне іх поўна
і сьветла.
Можа таму ты й жадаеш быць толькі
малюсенькай кветкай,
Польнай сьцяблінка слабой, каб пражыць
беспасрэдна і проста.

Гдзе біуся, палкаў, моуча,
Дворма вымольваў з малітоўнікам,
Там з міром іду ставочка
Я — пераможцы — заваяўнікам.

Дужны з натхненнем на палцы,
Мой пруты іду з тым самым
Час уперты, * * * працы.

Звоячы ўвосень плады, што пасьпелі на
дрэве і ў полі,
Ў тайны прыроды ўнікаючы, я памятаю
няўхільна —
Яркіх маланак агні і грывотаў працяглыя
гукі,
Рэху, ўздыханьні зямлі, ім адгучную
гулка і згодна
І дабрадзейных зямельцы дажджоў
навальніцы і бачу
Мудрасць у гэтых праявах, у гэтым
суладзьдзі адвечным.

1925 г.

ПЭНТАМЭТРЫ V

Келіхі, сябры, паўней! Асыпаюцца яблы-
няў кветы,
Гіне вясны хараство—бела-ружовы убор.
Дзеці ўздыхаюць па ім, але мудрага
яснасьць няўзрушна;
Там, дзе распукваўся квет, к восені
высьпее плод.
Келіхі, сябры, паўней! Час прызначаны
кожнай праяве:
Моладасьць прочкі імкне. Сталасьці
прыдзе чарга!

1925 г.

V I R E L A T I

Я бачыў сум ваш і жалобу,
Ды сэрцу шкода ня было.
Вачэй былі магутней чары
І хараство сьвятлей на твары.
Тугу прымаю, як аздобу,
Мадонны ўбраўшую чало.
Я бачыў сум ваш і жалобу,
Ды сэрцу шкода ня было.

1925 г.

Бясспынна, глуха процьма часу
Глытае хараство і моц.
Заход бяздушным, сьветлым пасам
Адзначыў сьвежае дзярмо.

На могілках ўдыхаю цішу,
Адзін жывы паміж крыжоў,
А смутак дзіўны сэрца крышыць,
Бяз назвы смутак і бяз слоў...

І раптам стала зразумелым,
Што моладасьць прайшла мая,
Што я астыў, калісьці смелы,
Калісь гарачы, яркі я.

Стаю разважны і халодны,
Як сутуняючая даль.
І толькі сум сябруе згодна,
І толькі жаль, радзімей жаль.

Вось крыж і новыя балясы,
Грудок абложаны дзярмом...
Бязьлітасная процьма часу,
Ня я—пад тым крыжом!

* * *

Душа мая тужлівая—
Лілея між балот.

Яна ўзрасла, маўклівая,
Між багны сонных вод.

Ёй сьніцца неба сіняе,
Дзе сонечна вясна,

І песьняй салаўінаю
Атручана яна.

І нешта патаёмнае
Шапоча родна ціш,

І ў ночы цёмна-цёмныя
Чаруе зорна выш.

Наўкола-ж ціна брудная
І плесьня й гідкі пах,

Чыесь ўздыханьні трудныя,
Нуда і нейкі жах.

І штось незразумелае
Шуміць-пяе чарот,

Чаго ня пойме белая
Лілея між балот.

1921 г.

Як ўсё ў жыцці, яшчэ вясна
 Мінула ў вечнасьць назаўсёды.
 Памножыла тугу й нягоды,
 Як ўсё ў жыцці, яшчэ вясна.
 Душы-ж нібы чагосьці шкода,
 А думка за адной адна:
 У тваім жыцці яшчэ вясна
 Мінула ў вечнасьць назаўсёды.

1921

* * *

Так, ня шмат засталася
Піць мне з келіху дзён.
Восень, як жменю калосься,
Скосіць жыцьця майго сон.

Скосіць халодна, дазваньня,
Ў сэрцы насьмешлівы зьдзек:
Сумна тваё адцьвітаньне,
Квеце зямлі, чалавек!

Вось згарэў да астатку
Ў вогнішчы горкім жыцьця,—
Ўсё-ж навакола—загадка,
Чым пацешуся я?

Цёмна сьветабудова,
Мгліста глуха са мной.
Ня чуўшы сапраўднага слова,
Польнай хілюся травой.

НА РОСТАНІ

На ростані дарогаў многа,
А лучнасьць іх—пахілы крыж.
І вецер лёгкі на разлогах,
І неба яснасьць, шыр і выш.

Ранейшай працы дасяганьні,
Наўкол—зялёныя жыта;
І сьвежасьць росаў сьветлых раньня,
І траў высокіх любата.

І так прывабны далі, далі
Ў задуме вечнай і смузе.
За тэй смугою думкі ў жалі,
Нязрадна, вечна у тузе.

І торба вось, і кій дарожны:
Пара ў пуціну мне даўно...
А я—нясьмелы і трывожны,
А я—на ростані адно.

1923 г.

МАЁЙ МАЦІ

I

Выпраўляла маці сына
На чужую старану,
Бласлаўляла ладам-чынам,
Каб шчасьліва павярнуў.

Ды наказвала хлапчыне:
„Доля прыдзе ці міне—
Помні, сыне, на чужыне
Аб краіне, аба мне!

„Не запамятай ніколі,
Будзеш бедны ці багат,
Нашай долі і нядолі,
Нашых пожняў, нашых хат“.

„Ой, матуля, ой, кахана,
Не забыцца думкам, не!
Ці то позна, ці то рана
Люты смутак душу тне.

„А ўспамянеш, бы ў тумане,
Бацькаўшчыну і цябе,
Сэрца зьвяне, сіл ня стане
Біцца ў смутку і жальбе“.

Ты чакаеш сына, ведаю,
З гора, ведаю, з тугі
Упалі вочы, губы бледыя,
Старыць, сівіць лёс благі.

І нястрымнае і лютае
Не пазбудзешся нуды;
І клопотаі, пакутаю
Гнуць суровыя гады.

Як бярозка тонкім вецейкам,
У сум прыбралася сама,
Бачыць сонца ясным лецейкам,
Што табе пацех няма.

І падслухвае пшанічанька,
Як на постаці адна
Ты ўздыхаеш і крынічанька
Жалю ўскіпвае да дна.

А зімою ноч падглядае
Доўга, сьцішна пад вакном,
Як прадзеш, прадзеш нярадаю,
Не пазбудзеш думак сном.

Як праз ветра сьпеў з трывогаю
Ловіш з сьнегавых далін,
Ці ня едзе хто дарогаю,
Ці ня стукне ў дзьверы сын...

Маё сэрца поўна любасьці
Да радзімае мае,
Паміж тлумам у загубнасьці
Песьні помняцца твае.

І калі лучыць нягодная
Доля згінуць ў чужыне,
Ня ўздыхне душа ніводная,
Не ўспамяне пра мяне.

Толькі ты згаворыш пацеры
Над нядоляю маёй,
Толькі вочы мае мацеры
Затуманяцца сьлязой.

ДА ПЭРСІ ШЭЛІ

I

Як магло-бы дзяўча бяз люстэрка
Кволых вёснаў пазнаць хараство?
Што было-б к параўнаньню ёй мерка,
І прыбрацца было-б якаво?

І нарцыз ганарыўся-б з уроды
Ці дазнаўся-б ўладарства свайго,
Каб ня сьветлыя ціхія воды,
Што адбілі ў глыбінях яго?

І струна, каб ня роднае рэха,
Каб ня гэты ўзрушаючы гук,
Ці дрыжала-б салодкай уцехай,
Ці гаіла-б нястрыманасьць мук?

І ад багны, ад рудага зрэб'я,
Ці лілея-б цягнулася ўвыш,
Каб ня сонца прыветнае ў небе,
Каб ня сьвет яго ў зяблюю ціш?

І куды-б має думкі ляцелі,
І над ставам схілялись якім?
Што пазнаў-бы ў нябескім касьцэле,
Каб ня ўверыўся песьням тваім?
О, чароўнасьць! О, сонца! О, Шэлі!
О, ні з кім незраўнаны, ні з кім!

1925 г.

II

Сваё жыцьцё паклаў на шалі,
 А будучына — цёмны лес.
 Згадаўся думцы кволы Шэлі,
 Ягоны сьветласьпеўны лёс...
 Іду няроўным, хібкім крокам,
 За мной пануры іншых рад,
 І боль на сэрцы крука крыкам,
 І хварбіць горкім сьмехам рот.
 Пажарам спалення далі,
 І над мінулым чадны дым...
 Хто-ж верыць 'шчэ каханья долі?
 Хто-ж захаваў з нас яснасьць дум?
 Яго-ж праз век нязьменны белі,
 Ён для народаў ясны сон.
 І я ім палагоджваў болі,
 Я — год жахліва-шалых сын...
 Дзіцяча-мудры, кволы Шэлі,
 Дажжом блакіту сэрца зьлі:
 Майго жыцьця гайдае шалі,
 Рагочучы і мсьціва злы.

1923 г.

ХАРАСТВО

Нясны і трывожны сны людэтва
І блудны цёмныя яго дарогі,
Але па-над будзённыя трывогі
Узносіць нас туга да хараства.

Так дробная, вясковая дзятва
З-пад курных стрэх (прытулак іх
убогі!)
Да рэчкі бег кіруе на разлогі,
Дзе яснасьць вод і золата жарства.

І верым мы, што злучны дух і маса;
Гармонія ў жыцці і сэнс—акраса;
Прытулак ёсьць, дзе адпачыць ільга.
Дзе дасканалнасьці чаруе ўсьмешка.
Ды дзіўна неяк:—хістка сьцежка
І да яго вядзе людзтва туга.

1923 г.

ДЗІЦЯ

Са сьмехам па пожні так жвава
Бяжыць, матылька даганяе
І топча і кветкі, і травы
Дзяўчынка, нябога малая.

Дзіця, супыніся часіну!
У жыцці без патолі і ласкі,
Як злыдні й нягоды ахінуць,
Ці ўспомніш стапаняныя краскі?

Пад сонцам вясняным і шчасным,
Ў вясеньнюю, сьветлую пору,
Стапаняныя, ссохнуць бячасна
Яны бяз тугі і дакору...

Дзіця, супыніся і далей
Бяжы па зялёнаму долу...
Такія блакітныя далі,
Так проста і ясна наўкола!

1922 г.

ХЛОПЧЫК

На дубец ускочыў конна:
— „Косю, косю, стой-жа, стой.
Вось удаўся конь ня сонны —
Не пастоіць пада мной“.

Хлопчык ладзіцца ў дарогу.
— „Ты-ж куды?“ — „Далёка проч!“
І махнуўшы пугай строга,
Шпарка ён імчыцца ўскоч.

Ах, свавольнік мой, патвора,
Бегай, сьмейся і гуляй.
Не дакучаю дакорам —
З год дзіцячых карыстай.

Што-ж, жывучы потым ў сьвеце,
Нагадаецца якраз,
Як скакаў к далёкай мэце
На дубцы вярхом падчас...

МАТЫЛІ

Помню—хлопчыкам маленькім
Падабаў я зелень ніў
І на пожні, каля рэчкі,
Матылёў лавіць любіў.

Так у гульнях і забавах
Дзень за дзень міналі ўсьлед,
А у ночку на купальле
Ў лес шукаць бег агняквет.

А цяпер, калі шукаю
Праўды, шчасьця для людцоў,
Ці ня тое-ж дзіцянё я,
Што лавіла матылёў?

1920 г.

* * *

Да Пятра зязюленька
Ў лесе кукавала;
Да шлюбу Гануленька
Весела сьпявала.

Ды гуляла, цешылася,
Не хапала ночы.
Ой, вячоркі-веселасьць.
Ой, гады дзявочы!

Мінула зязюленькі
Ў лузе жыраваньне,
Сьцішала Гануленькі
Пры бацькох сьпяваньне;

Ня цьвіці ты, зелейка—
Рута-мята ў садзе;
Ўбралі Ганну ў белейка,
Садзяць на пасадзе.

— Ой, каханы татачка,
На што-ж рыеш яму—
Выдаеш дзіцятка
За нялюба замуж?

— Ой, матуля родная,
Чым табе ня міла,
Ці была нягодная,
Ці не дагадзіла?

Чула сэрца чулае,
Не паможаш просьбай...
Выдаюць патулае
Татка з маткай грозьбай.

Пойдзе кветка польная
Ў сьвет чужы за сьветы
Праклінаць бяздольныя
Маладыя леты.

1923 г.

НА ПОСТАЦІ

Сумнай песьні голас,
Бы ў цудовым сьне...
Жыта сьпелы колас
Жнея хутка жне.

Сонца жар. Зьнямога.
Сьпёка, гарачынь...
Пачакай, нябога,
Крыху адпачынь!

Выпрастала сьпіну—
Шчок палае мак,
Стала на часіну
І самлела так.

Задуменьне пала
Пазірае ў даль.
Мо' аб чым згадала?
Мо' кагосьці жаль?

1924 г.

* * *

Месячыку-месяц,
Срэбненькія рожкі!
З-за хмарынкi, месяц,
Выгляні хоць трошкі.

Бедная галоўка,
Што ня мае долі:
Дажынаць сьвякроўка
Кінула на полі.

Супраць ночы цёмнай
Ледзь дамоў вяртаю,
Цішынёй таёмнай
Цёмната пужае.

Мгліца ў вочы лезець,
Ня відаць дарожкі,
Месячыку-месяц,
Срэбненькія рожкі.

1924 г.

* * *

О, гэта аповесьць звычайна й каротка.
Аб долі жахлівага зьместу.
Спавіла, залюляла салодка
І вышла на места.

Дзіятка? хто вінны?—Ды згадваць дарэмна.
Клясьці—яшчэ марней.
На вуліцы ночнай і дрэмнай
Спынілася, жджэ пад ліхтарняй.

Ў сьвядомасьці горкай—гарчэйшая згадка.
І вочы блішчаць нехароша:
Выгналі з фабрыкі матку—
Ўбогім кахацца раскоша.

Бяздушны муры і сірэнаў пагудка.
Дражняць убраньні багатых.
Навошта-ж спынілася тутка
Ці ня крыўду сваю прынясла ты?

Сьпяшаюцца людзі, у кожнага дзела,
— Чаго-ж ты чакаеш, жанчына?
— Зьмяняць сваё цела
На хлеб для сябе і для сына...

1925 г.

Каму жыцьцё атруты келіх,
Хто спранявераны, як я,
Хто ўжо ня сьніць аб далях, белях
Пад ветру сьвіст і шум быльля;

Каму спакой душы няшчаснай
Нездаваленьня точыць крот;
Каму дакучыў жонкі ўласнай
На ўласным ложку пешчаў лёд;

Каму распачна ноч пустую
Спакусным сьмехам цешыць сук;
Каму ўсё роўна, 'бы якую
Сьціскаць пярсьцёнкам млявых рук;

Хто сэрца—поўную амфору—
Нясьці стараўся й не данёс;
Хто патаемных мукаў хвору
Гаіў расою ночных сьлёз;

Хто душу чорную, як вугаль,
Злачынствам цешыў і крывёй;
Хто п'яніца, разбой, зладзюга
З мізэрнай, дробнаю душой;

Каму распусты жах прынадны,
Хто гора топіць у віне;—
Маім абоймам тыя жадны,
Прыходзяць тыя да мяне.

Я ўсіх вітаю ветла, рада,—
Хто-б ён ні быў, хто ён ні ёсьць,—
Мае жаночыя прынады
За плату мае ўсякі госьць.

Я імітую ім каханьне,
Ім ня суджонае праз лёс,
Насьмелыя дзяцей спатканьні
І палкасьці глухі наркоз.

Змушаю верыць мімаволі
І жар збуджаю малады,
Сама няўзрушная ніколі,
Сама халодная заўжды.

Ў душы адзін, адзін лятунак,
Глыбока схованы на дне—
Далёкі любы—мой пястунак—
Той, хто кахаў калісь мяне.

Які ня сьмеў, ня сьмеў ні разу
Свае мне пешчы дараваць,
Якога мела за абразу
Ў дзявочых думках цалаваць.

Цяпер і ён такі-ж прапашчы,
Ланцуг жыцьця цягае ледзь;
Ніхто, ніхто яго ня лашчыць,—
Лёс прысудзіў яму гібець.

Цяпер, як кожны ён, як кожкі —
Будынак зьнішчаны, пусты;
Час папаліў усё, што можна,
З кута прыбраў абраз сьвяты.

Ды сэрца сьніць пад шум асеньні,
І сну мне ня мінуць таго,
У маім найбольшым паніжэньні
Сустрэну незнарок яго.

У сэрцы будзе боль і горач
І мы, два цэлы, дзэве труны,
Мы рукі сьцісьнем, ляжам поруч
І аб мінулым будуць сны.

Як вербалозы нікнуць вецьцем,
Так нізка схіліцца ўспамін
Над нашым страшным ліхалецьцем
І над капцом далёкіх днін.

1926 г.

А Л Ь Б І Г О Е Ц

Прышоў ка мне той, раскрыжованы, здань,
Што сном несъмяротнасьці мучыць стагодзьдзі,
Быў твар яго ясны, як летняя рань,
Їшоў ён, як дзень сьветлакосы приходзе.

Пастукаў: „Каханьнем сваім надары!“
Ды толькі стрывожыў у сэрцы дакуку.
Штурхнуў я праклёнам яго па твары
І высыпаў лаянку ў руку.

„Ізноў ты гукаеш? Манюка, ізноў?!
Ды маем тваіх абяцанак даволі.
Збавеньне суліў ты, збавеньне людзёў,
А ў нас, як ад веку, пакута і болі.

Пакінь, не дратуй мяне! ў чорнай душы
Нянависьці келіх хвалюе няўпынны.
Ты зло—дабрадзейнасьць маю ня глушы!
Хвалюся—я дрэнны, я злосны, злачынны!

Высокае праўды й збавеньня твайго
Дарожай зямля мне з грахам і аблудай.
І шчасней ад раю і ўцехаў яго
Мне ночы з апошняй паскудай.

Мой востры за працай ня хібіць штылет,
І славай крывавай, разбойствам вядомы,
Я ўсенькае нішчу, дзе толькі твой сьлед,
І чыну свайго я сьвядомы.

Паслухай! сьвятое у справах тваіх
Даводзіць мой сум, маё гора к адчаю,
Дарэмныя рожы ад ранаў сьвятых,
Дарэмны твой шлях крыжавы—пагарджаю.

Якая пацеха другое жыцьцё?
Пацеха нябескай заплатай даброты?
Як сьмерць, неадгучна маё пачуцьцё,
Мой рогат з авечае цноты.

Ня хочу нябёсаў... Людэкога ты—кат.
Ў цябе мая ярасьць і злосьці каменні,
Я—багна, смарод; я поўзаю—гад,—
Цябе-ж праклінаю ў маім паніжэньні.

А можа блюзьнерства даруеш? А мо?..
Ты поўны пакоры, каханьня бяз зыску.
Ды толькі нашто мне здалося. Дармо!
Плюю табе ў ціхую пыску!“

1925 г.

З Ь М Е С Т

Стар.

На прэдадні	9
✓ Вихор	10
✓ Меч	11
*** Хто мужны, хто смелы, хто дужы...	12
Экспрэс	14
*** Наш лёс, бы кат з рукой забойнай...	16
*** Ляпей жабрачы лёс...	18
З пазмы „Уяўленьне“	19
✓ *** Над нядоляй Тваёй не заплачу	29
*** Дарма, што значны раны...	30
*** Нікне ў імгле старана...	32
Дзед	33
*** Толькі той, чый вольны дух...	35
*** Люблю, ня знаючы пуціны...	35
✓ *** Ізноў пытаўні...	38
Замчышча	40
✓ Палімпсэст	41
*** Мы любім даўнія паданьні...	42
Сёмуха	44
Беларусь	45
Вецер	49

Летні вечар	50
Пралескі	51
Сьмяротны пах	52
* * Я люблю густыя шумы...	54
* * Векавечны, хмуры бор...	55
* * Насоўвае пушча...	56
* * Нібы вялізны чорны птах...	57
Вечарам	58
Туман	60
Восень	61
* * Чырванее заход ад марозу...	63
Восень	64
Зімовае	65
Каханьне	69
Неразумелае	70
* * Твае блакітнасьці нязьменны...	71
Марта	73
* * Крыху ўзрушаны і рады...	75
Нашы тайны і жаданьні, як рэчы, як кветы	77
Зьмярканьне.	78
* * Зацьвілі твае вочы між тлуму...	81
* * Хто там паклікаў? Сьпяшаю за кім?...	83
* * Ня трывож мае самоты...	84
"Вершы спадзяваньня"	85
* * Лятунковасьць, нерашучасьць...	95
Гэкзамэтры	97
* * Звозячы ўвосень плады, што пасьпелі...	98
П'янтамэтры	99
Virelai	100
* * Бяспынна, глуха процьма часу...	101

кр к

Стар.

* * * Душа мая тужлівая...	102
* * * Як усё ў жыцці, яшчэ вясна...	103
* * * Так, ня шмат засталося...	104
На ростані	105
√ Маёй маці	106
Да Пэрсі Шэлі	109
Хараство	112
Дзіця	113
Хлопчык	114
Матылі	115
* * * Да Пятра зязюленька...	116
На постаці	118
* * * Месячыку-месяц...	119
* * * О, гэта аповесьць звычайна й каротка...	120
* * * Каму жыццё атруты келіх...	121
* * * Альбігоец	124

1964 г.

Бел. гадзет
1994 г.

18/11/94

B0000000409542